

«قتیل العبرات» به چه معنا است؟

گفتار معروفی وجود دارد که امام حسین(ع) را به عنوان «کشته شده اشک‌ها» یاد می‌کند. برای تبیین و فهم این کلام، روایاتی که این تعبیر در آن نقل شده بیان می‌شود.

گفتار معروفی وجود دارد که امام حسین(ع) را به عنوان «کشته شده اشک‌ها» یاد می‌کند. برای تبیین و فهم این کلام، روایاتی که این تعبیر در آن نقل شده بیان می‌شود.

به گزارش خبرگزاری مهر، کلمه «العبرة» از ماده «ع ب ر» در زبان عربی به معنای اشک است. [۱] یکی از حالات جمع این کلمه «العبرات» است.

گفتار معروفی وجود دارد که امام حسین(ع) را به عنوان «کشته شده اشک‌ها» یاد می‌کند. برای تبیین و فهم این کلام، روایاتی که این تعبیر در آن نقل شده بیان می‌شود.

آن صفتی که از امام حسین(ع) نقل شده و ایشان به خود استناد داده‌اند، کلمه اشک به صورت مفرد است که در جملاتی متفاوت نقل شده، از جمله: «من کشته شده‌ی اشک هستم؛ هیچ مؤمنی مرا یاد نمی‌کند، مگر این‌که در مصیبتم اشک می‌ریزد». [۲]

«أنا قتيلُ العبرة لا يدركني مؤمنٌ إلا استعبر»، [۳] کلمه استعبر به معنای جاری شدن اشک است. [۴] بنابر این، معنای روایت چنین است: «من کشته شده اشک هستم، مؤمنی مرا یاد نمی‌کند مگر این‌که اشک بر چشمانش جاری می‌شود».

اما به کارگیری «العبرة» به صورت جمع؛ یعنی «أنا قتيل العبرات» در متون حدیثی از امام حسین(ع) یافت نشد، بلکه امامان(ع) به ایشان لقب «قتیل العبرات» را داده‌اند. به عنوان نمونه، در زیارت اربعین از امام صادق(ع) نقل شده است: «السلام على الحسين المظلوم الشهيد السلام على ... و قتيل العبرات ...». [۵]

همچنین در روایت دیگری به صورت مفرد نیز به ایشان خطاب شده است؛ امیر المؤمنین علی(ع) خطاب به امام حسین(ع) فرموده‌اند: «يا عبرة كل مؤمن»؛ [۶] ای اشک هر مؤمن.

اما در باب معنای «کشته شده اشک‌ها»؛ احادیث فوق می‌توانند معنای این تعبیر را به وضوح بیان دارند، به این‌که؛ امام کشته شده‌ای است که مؤمن یا هر شخص آزاده‌ای این مصیبت را بشنود، محزون و گریان شود و اشک‌هایش جاری گردد. عالمان نیز چنین معنایی را برای این تعبیر آورده‌اند؛ مانند این‌که طریحی می‌گوید: «معنای أنا قتيل العبرة این است که این مصیبت وقتی بر کسی ذکر شود، آن شخص حالت حزن و اندوه را به خود می‌گیرد و اشک می‌ریزد». [۷] علامه مجلسی می‌گوید: «قتیل العبرات؛ یعنی کشته‌ای که اشک‌ها برای آن جاری می‌شود». [۸]

البته این معنایی است که از ظاهر متن و به حسب برخی از روایات به دست می‌آید. اما هیچ‌گونه حصری بر این معنا نیست و می‌توان معانی و تحلیل‌های دیگری نیز عرضه داشت که بسیار آموزنده و نشانگر شخصیت امام حسین(ع)، قیام او و آنچه ایشان خواهان آن بوده است، باشد. به همین جهت، به بسیاری از معانی که بین علما و عموم مردم است نیز می‌توان استناد کرد و تا زمانی‌که آن معنا با این کلمات سازگار باشند و منافات با عقاید دیگر نداشته باشند، قابل پذیرش هستند.

پانوشتها؛

[۱]. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، محقق و مصحح: فارس صاحب الجوائب، احمد، ج ۴، ص ۵۳۲، دار صادر، بیروت، چاپ سوم، ۱۴۱۴ ق.

[۲]. «أنا قتيلُ العبرة لا يدركني مؤمنٌ إلا بكى»؛ محدث نوری، حسین، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۰، ص ۳۱۱، مؤسسه آل البيت(ع)، قم، چاپ اول، ۱۴۰۸ ق.

[۳]. شیخ صدوق، الأمالی، ص ۱۳۷، اعلمی، بیروت، چاپ پنجم، ۱۴۰۰ ق.

[۴]. فراهیدی، خلیل بن احمد، کتاب العین، محقق و مصحح: مخزومی، مهدی، سامرائی، ابراهیم، ج ۲، ص ۱۲۹، انتشارات هجرت، قم، چاپ دوم، ۱۴۱۰ ق.

[۵]. شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، محقق و مصحح: موسوی خراسان، حسن، ج ۶، ص ۱۱۳، دار الکتب الإسلامية، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ ق.

[۶]. ابن قولویه، جعفر بن محمد، کامل الزیارات، محقق و مصحح: امینی، عبد الحسین، ص ۱۰۸، دار المرتضویة، نجف اشرف، چاپ اول، ۱۳۵۶ ش.

[۷]. طریحی، فخر الدین، مجمع البحرین، تحقیق: حسینی، سید احمد، ج ۳، ص ۳۹۳، کتابفروشی مرتضوی، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۵ ش.

[۸]. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۳۵۵، دار إحياء التراث العربی، بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۳ ق.

منبع: اسلام کوئست